

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A török kárpótlás.

(K. Ö.) Az osztrák gazdasági körök csak nem tudnak belenyugodni abba, hogy a magyar tőke is szerephez jusson Boszniában és Hercegovinában. Ismeretes, hogy a Magyar Kereskedelmi Bank fenntartása alatt magyar bank alakult Szerajévóban, mely mint magyar-bosnyák agrár-bank fog Boszniában működni és különösen földterhermentesítéssel foglalkozni.

Az osztrák gazdasági körök most azt kívánják, hogy hasonló cézzel osztrák bank alakítsák, mely a magyar pénzintézet mellett az osztrák tőkét gyümölcsoztethetné. Ennek a mozgalomnak az élén az osztrák földhitelintézet áll.

De hogyan lehetne ezt elfogadtatni a közvéleménnyel, mikor általánosan ismeretes, hogy az osztrák tőke, ipar és kereskedelem az okupáció óta egyebet sem tettek, mint terjeszkedtek és foglaltak és pedig minden téren, mintha csak osztrák tartományok lennének. A magyarnak pedig semmi sem maradt.

Kapóra jön most az osztrák földhitelintézetnek a török kárpótlás fizetési módja.

A török kárpótlás likvidálása a delegáció hatáskörébe tartozik. Csak hogy Törökország nem vár addig, míg az osztrák és magyar delegáció összeül és a kifizetés módja felett dönt. A közös pénzügyminisztérium tehát kifizeti a kárpót-

lási összeget és a kormányok ráérnek azután afölött gondolkodni, hogy a török kárpótlást hogyan és miképpen számolják el.

Az osztrák földhitelintézet, illetőleg Taussig lovag most segítségére siett a két kormányoknak és a zavarból akarja kimenteni, természetesen oly tervvel, mely az osztrák földhitelintézetnek volna a szerkerét.

A török kárpótlás miként való elszámolását illetőleg eddig két terv merült fel.

Az első terv szerint Magyarország és Ausztria a török kárpótlási összeg erejéig közös adósságot csinálna. Ezt azzal indokolják, hogy Bosznia és Hercegovina annexió óta közös tulajdont képez, illő tehát, hogy Magyarország és Ausztria közösen fizessék meg az érte járó váltásösszeget. Ez a terv azonban magyar részről ellenzésre talál. Bosznia és Hercegovina hovatarozandósága először is még nincs tisztázva és másodsor Magyarországban éppen nincsenek jó tapasztalatai abban az irányban, mikor Ausztriával közös adósság elszámolásáról és fizetéséről van szó. Amit elvállaltunk közös államadósság címén az osztrák államadósságból, nekünk többbe került, mint Ausztriának és Ausztria nemcsak a tőkén, hanem a kamaton is nyert rajtunk.

Csodálatos dolog, hogy az osztrákok most segítségére jönnek a magyar állás-

pontnak, amennyiben szintén elvetik ezt a tervet. Persze megvan nekik a saját külön álláspontjuk, mely még nagyobb haszonnal kecsegtet.

A második terv az volt, hogy a török kárpótlást fizesse meg Bosznia és Hercegovina. Bosznia és Hercegovina vegyen fel egy 4 és fél százalékos országos kölcsönt és ha kölcsönrel nem akarják megterhelni az állami költségvetést, fizessék meg a törlesztést a bosnyák-hercegovinai állami javak jövedelméből. Törökország ugyanis ezek váltása fejében követeli a kárpótlást.

Ez egyszerű és elfogadható terv. Mert amennyiben Bosznia az annexió révén a kulturális és gazdasági fejlődést biztosítja magának, igen jogos követelés, hogy legalább az annexió tényével járó költséget fizesse meg. Ami vér és pénz áldozatot belévertünk abba az országba, azt megfizetni ugysem képes soha.

Az osztrákoknak azonban ez a terv nem kell, mert nekik bank kell Boszniában. Ha adtunk a magyaroknak bankot, adjunk az osztrákoknak is és ez a bank azzal a joggal legyen felruházva, hogy a közös költségvetésben szereplő központi aktívák és a bosnyák állami javak terhére kamatozó bankkötvényeket bocsájt-hasson ki, tehát olyan jelzáloglevél félek-et. Ezt a bankot természetesen az osztrák földhitelintézet és Taussig ur csinálnák meg.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Holnapos versek.

I.

A pataknál.

A hencegő, nyegle patak partján
 Otromba vén fűzfák nyoszörögnek;
 Lábuk fázik, hascsikarás gyöttri,
 A legkisebb szellőtől köhögnek.

Alattuk a nemzetiszin árnyak
 Harcolnak a sárga-feketével!
 Rájuk ordít, heverő napszámos,
 És leönti káposzta-levével.

A tul-parton egy szelindek őrzöng
 Elsodorta kedvesét a patak.
 Ráröhög egy alamuszi szarka
 Repülj babám! Ihaj ne hagyj magad!

II.

A hegyen.

Felmegyek a hegy gerincére
 És ráülök és megnyergetem.
 Hajrá! Kinjában gyomra korog
 De futnia kell, nincs kegyelem!

Az ángyod térdét! s belevágom
 Sarkatlan cipőm bordáiba
 Izzadság üt ki rajta, de attól
 Pufókra hizik a mamaliga.

De hó, hahó! már nyaka csuklik.
 Itt a folyó, még belefulad.
 Megállítom. Heuréka! nyerit —
 S engem hazavisz a hangulat.

Petur.

A váltóór esete.

Irta: P. K. Rosegger.

— Félnégytől hat óráig a váltóórnek semmi dolga sincs; ezalatt ledőltem, hogy majd az asszony félhatkor fel fog költeni. De nem szundithattam, mert a gyerekek nagyon nyugtalankodtak. Hat órákor kimentem a pályaudvarra, meggyújtottam a lámpákat. Ilyenkor jön a postavonat Reichsteinből. Hét óra tizenhárom perckor a bärnthali személyvonat és a gyorsvonat keresztezik egymást... Most már világosan emlékszem; azt mondták: a gyorsvonat tizenöt percet késik. Beállítottam a váltót, amikor észrevettem, hogy a felső lámpásban a világ elaludt. Elfújta a szél. A zöld lemez elpusztult. »Van még elég időnk!« mondta a főnök ur és odaszólitott egy munkást. Ezalatt már látszott a vörös fényzóró és a gyorsvonat berobogott az állomásra. Gondoltam: mit siet ez ma olyan nagyon? Bizony

nem jó volna az utjába kerülni! Szent Isten! A váltó nincs helyre igazítva! Odaugrottam az emeltyűhöz és minden telhető erővel meghuztam... a kezem, lábam reszkedett a gondlattól, mi történhetnék ha... egyszerre... magam se tudom... Jézus! Mária! Egy nagy recsegés, ropogás... hogy még a lélekzetem is elállt, — a szemem világát is elvesztettem...

A vádlott eltakarta szemeit, füleit és fájdalmasan nyoszörögött...

— És mi történt azután? — kérdezte az elnök kinos, rövid szünet után.

— Többet nem tudok, tekintetes uraim! Minden elsötétült előttem... Csak a fáklyák vörös lángja világított és hordták őket... hordták...

— Kiket?
 — Sebesülteket... haldoklókat... halottakat! Deszkákon, hordágyakon, lepelben... lepel nélkül hordták... mind hordták... cafatokban, véresen az embereket!... Borzasztó! Borzasztó! Borzasztó!...

Visszahanyatlott a padra; egész teste rázkódott a zokogástól és szivetfacsaróan kiáltotta:
 — Apám! Édes jó anyám!

A trmet megtöltő sokaság úgy érezte, mintha halottas kamrában volna. Időszakonként egy-egy elfojtott zokogás szakította meg a rémületes siri csendet...

— Uralkodjon fájdalom! — bátorította az elnök. — Hisz a sebesültek nagyrésze, Isten segítségével, felgyógyul. Én még csak azt

Az osztrákok azt hiszik, hogy ez a terv az osztrák és magyar kormányt felmenti attól, hogy gondolkozzanak, szerintük ez igen helyes terv, holott nem egyéb, mint az osztrák tőkére nézve jó üzlet. Csak maradjunk a fenebb ismertett második terv mellett.

A politikai helyzet.

Magyar politikai körökben ma a helyzetet egy kissé kedvezőbben ítélik meg. Annyi bizonyos, hogy az osztrák kormány a magyar javaslatokkal szemben nem helyezkedett a rideg elutasítás álláspontjára és az a körülmény, hogy a tárgyalást folytatni fogják, arra enged következtetni, hogy egyes pontokban mégis történt közeledés a két kormány között.

Mindazonáltal a kartellbank tervének megvalósulásában senki se hisz. Vólószínűbbnek látszik az, hogy az osztrák kormány a közös bank szabadalmának meghosszabbítása esetén nagyobb engedményeket hajlandó tenni, melyek Magyarország gazdasági önállóságát bizonyos irányban kidomborítanák.

A király a lemondást már a külügyi helyzetre való tekintettel se fogja elfogadni, a minisztereket állásaikban újra megerősíti és csak *Günther Antal* igazságügyminiszter fog kiválni a kabinetből, hogy a Kuria elnöki székébe üljön. A rekonstruált kabinet azután folytatni fogja a tárgyalásokat az osztrák kormánnyal és mindenképpen azon lesz, hogy becsületes kompromisszumot hozzon létre a bankkérdésben.

A függetlenségi pártban nagyon reménykednek abban, hogy *Wekerle* és *Kossuth* olyan kompromisszumot fognak létesíteni, amely a banksoportot is ki fogja elégíteni.

Bécsből telefonálják: *Wekerle* miniszterelnök környezetéből optimista hírek szivárognak ki. Azt beszélik, hogy a magyar kormány tagjai jó impressziókkal távoztak a tegnapi közös miniszteri konferenciáról. *Popovics* bankormányzó több újságíróknak azt mondta, hogy semmi ok sem forog fenn a helyzet kedvezőtlen megítélésére.

őhajtanám tudni, hogy a döntő pillanatban miért állította be a váltót?

— Mert ez a szabály, mikor a gyorsvonat az állomáson áthalad.

— Ha tehát minden rendben történt, mégis mi okozhatta a szerencsétlenséget?

— Ez az! — mondta látszólag megnyugodva a vádlott. — Hogy itt mindenféléről kérdezősködnek, pedig én már egyebet nem tudok... Azt mondta a bíró ur, hogy talán a váltót már előbb helyesen beállítottam, aztán később elfelejtettem és zavaromban azt gondoltam, hogy még nem igazítottam be, — aztán hamisan állítottam...

— Lehetségesnek tartja ezt?

— Meglehet! Nem tudom! Elhagyott az Isten... Elfordult tőlem...

— Tehát nem tudja biztosan, hogy először a vonatok várt keresztelésénél — helyesen állította-e be a váltót?

— Nem tudom... mert különben nem eshetett volna meg a baj!

— Hát ha a váltó hiányos volt? Vagy valaki más avatkozott a maga dolgába?

— Istenem! Nem tudom! — nyögte kínosan a vádlott. — Én egészen... egészen... És körmeivel véresre karmolta a homlokát.

— Van még valami mondani valója?

— Tegyenek velem, amit akarnak! — ez volt az utolsó szava.

Az elnök befejezte a tárgyalást, — az esküdtek tanácskozássra vonultak vissza. De a bizonytalanság, az izgatottság a tárgyalóte-

Kossuth a bankról.

Ma Bécsben nem a miniszterek tanácskoznak, hanem csak a szakreferensek. A miniszterek ma pihennek, hogy holnap újból fölvegyék a harcot.

Természetesen, a tárgyaló államférfiak megközelíthetnek. *Kossuth* Ferenc azonban mégis mondott valamit az újságíróknak. Ezt mondotta:

— A tárgyalások folyamata még csak most indult meg s így nem lehet biztosra venni, miképpen fognak végződni. Egyébként pedig az csak természetes, hogy semmiféle nyilatkozattal sem vághatok az események elé.

Arra a kérdésre, hogy körülbelül meddig tartanak a tárgyalások, ezt válaszolta:

— Ez attól függ, milyen módszer szerint és milyen tempóban haladnak a tanácskozások. Azt hiszem, hogy szerdán már megjelenhetünk a király előtt.

Hogy mit kell ez alatt érteni, hogy »szerdán a király elé megyünk«, azt megmagyarázza *Kossuth* Ferenc lapja, a függetlenségi párt hivatalos közlönye. A magyarázat így szól:

— Mi lesz közvetlen következménye annak, ha a banktárgyalások csakugyan eredménytelenek lesznek és a kartellbank terve megbukik? Ez esetben *Wekerle* és *Kossuth* Ferenc a tárgyalások befejezése után kihallgatásra mennek a felséghez és *Kossuth* már ezt az alkalmat felhasználja arra, hogy előterjesztést tegyen az önálló bankra vonatkozóan. Akár dönt a felség már most ebben a kérdésben, akár fentartja magának a döntést későbbi időre, — mely azonban nem húzódhat el hosszúra, — a magyar politikai helyzet valamelyes kialakulásának ügye csak *Budapestben* kerülhet döntésre — elsősorban a függetlenségi pártban, mely elé maga *Kossuth* Ferenc viszi a kérdést.

Ugyálszik tehát, hogy *Kossuth* már tudja, miért kell szerdán vagy csütörtökön a király elé menniök.

A magyar kormány Bécsben.

Wekerle Sándor miniszterelnök délelőtt 11 órakor volt a királynál audiencián, mely háromnegyed óráig tartott. A kihallgatás után a külügyminisztériumba hajtattott a miniszterel-

remből, az esküdtek szobájáig is tovább terjedt.

Tanácskoztak, mitevők legyenek? Bűnös szándékot nem lehet feltételezni. Ez az ember nem rossz, nem könnyelmű. A körülmények áldozata. Mindnyájunkkal megeshetik. A munkaterhelést be kellene tiltani. Tizenkilenc órai terhes munka után a természet követeli jogait. Jólétsége okozta szerencsétlenségét. Iszonyun szenved, — borzasztón megtörtött. Hogy olvassák hát a szerencsétlen fejére a büntetést?...

Ezt ellensúlyozta: hogy hibája miatt öt emberélet elpusztult és még háromszor annyi sebeiben vonaglik. Hogy érzékek az utasok életüket biztonságban, ha a személyzettel nem bánnak el a legnagyobb szigorral? Ha ezt a szerencsétlent büntetlenül futni engedjük, legközelebb ugyanez más alkalmazottal is megeshetik. A vádlott ártatlan, becsületes, jó ember, de azok is ártatlanok, akiket eltemettek. Aki az ipar és forgalom szolgálatában ilyen felelősséggel járó állást tölt be, annak tudnia kell, hogy szerencsétlenség esetén nem tarthat számat az emberek kegyelmére, — még elnézésére se. A szívünk azt sugja: ártatlan, de a törvény elítéli és mindkettőnek igaza van... Az esküdtek a bűnösség megállapítása kérdésében tulnyomó »igen«-nel válaszoltak. A bíróság, az enyhítő körülmények figyelembevételével, három hónapi börtönrre ítélte *Stellinger* Bernhard váltóírórt...

A jogászok tovább vitatkoznak rajta; ők a büntetést csekélynek tartották. Három hónapi

nök. *Kossuth* Ferenc tegnap *Apponyi* Alberttel és *Aerenthal* Lajos báróval tanácskozott. — A Bécsben időző miniszterek szombaton térnek vissza.

*

A *Neue Freie Presse* mai reggeli számában azt írja, hogy a magyar kormány képviselői a bécsi bank tárgyalás kapcsán nemcsak a kartell-bank tervét tárgyalták, hanem, bár nem kötelező formában, a közös jegybank-szabadalom meghosszabbításának kérdését is megbeszélésük körébe vonták. Illetékes helyről felhatalmazták a »Magyar Tudósító«-t annak megállapítására, hogy a nevezett lap ezen közleménye valóltan.

A magyar kormány engedékenysége.

Bécsből jelentik hiteles forrásból, hogy a ma reggeli bécsi lapoknak az a híre, mintha a kormány a bankkérdésben engedékenységet tanúsítana, nem egyéb pium desideriumnál, mely a valósággal ellenkezik. Jelentősséggel bír a *Neue Freie Presse* ma esti cikke, mely elismeri, hogy a bankhangulat Magyarországon nem mesterkél, nem mondva csinált, hanem őszinte és oly erős, hogy azzal komolyan számolni kell, mert a kissebbségből hiába vállalkozna bárki is bankellenes programmal elvállalni, azért a magyar kormány erélyesen kitart a kartellbank mellett és sikerlelenség esetén *Kossuth* és *Apponyi* határozottan az önálló bankot ajánlják. — *Andrássy* Gyula gróf tegnap délután Bécsben időző ministertársai hívására Bécsbe utazott.

A király álláspontja.

Beavatott bécsi körökben úgy beszéltek, hogy *Wekerle* mai audienciáján a király még nem döntött, ő nagyjából precizizotta álláspontját. Ez abban csucosodik ki, hogy a kormány az adott viszonyok között nem hagyhatja el helyét, hanem tekintettel a küszöbön álló külpolitikai bonyodalmakra kötelessége konzolidált viszonyokat teremtve a kormányzatot tovább vezetni.

börtön! Mi ez, ahol annyi emberélet esett áldozatul? Ha a véletlen okozta, akkor felmentés, ha a váltóíró okozta, akkor legalább tíz évi börtön következhetik.

Egy cinikus vakmerősen megjegyerte: Az urak tágitottak a lelkiismeretükön, felmentették magukat! A felmentés és elítélés között választott kényelmes középut, nem terhelheti meg a lelkiismeretüket.

Stellinger Bernhard pedig, fogsága harmadik hetében a következő levelet intézte feleségéhez:

»Kedves hitvestársam!

Amikor neked írok, a vasutnak is írok: megutáltam; nem nyulok többet semmihez, aminek kerekjei, masinái vannak. Valahányszor a magas ablakrácson kinézek, mindég a vasúti sipolást vélem hallani és megborongok tőle. Majd árendálunk egy kis viskót valahol. Ha szülémek tanácsát megfogadtam volna, most minden másképp lenne. Előlről kell hát kezdenünk az életet. Csókold meg helyettem a gyerekeket, nekik is jobb lesz a friss falusi levegő, mint a sok gőz, meg füst, ami a vasutnál van; te meg szinte olyan felemás, parasztos asszony vagy. Hát ha megsegít még az Isten! Az idő csak lassan mulik a rabságban, pedig tudom, hogy csak enyhén büntettek. Ha néha ránehezedik a szívemre, élére fordítom a tapadot és imádkozva rátérdelek... Szentül fogadom, hogy világéletemben sohse teszek többet ilyet. Hűséges urad

Bernhard.

A török forradalom.

A szultán lemondása.

Konstantinápoly, április 20. A szultán lemondásáról szóló lapjelentések nem nyertek megerősítést. E lapközlemények a ma itt forgalomban lévő jelentett híreszteléseken alapulnak.

Páris, április 20. (Éjjel 1 óra.) A Havas-ügynökség fentartással Konstantinápolyból a következőket jelenti; Hirlik, hogy az ifju-török bizottság a **szultánnak ma este 10 óráig határidőt szabott a lemondásra.** Sinovjev orosz nagykövet vezeti a tárgyalásokat. A „Terek” nevű orosz cirkáló, a mely Athénből érkezett, állítólag áthalad a **Bosporuszon, hogy felvegye a török szultánt.**

A rendőrminiszter a folyosókon azt bejelentte, hogy 10.000 ember már a Stambul előtti magaslatokon áll. Más hírek szerint a szultán már lemondott vagy megszökött, ugyanis a bizottság a sejk ül izlamtól megkapta a detronizálási fetvát s a szultánnak a lemondás dolgában ultimátumot küldött. Továbbá: a szolgazemélyzet kezdi elhagyni a Yildiz-palotát. A változás ma éjszakára várható. A szultán két nagykövetet kért fel, hogy akadályozzák meg a tróntól való megfosztását és részesítsék védelemben... Mindezen hírek megerősítenek és a Yildiz magatartásáról és hangulatáról szóló egyéb információkkal is erősen ellentétben állanak. Ezek regisztrálása csupán a város szellemi és erkölcsi atmoszférájának jellemzésére történik.

Bulgária függetlensége.

Szófia, április 20. A török-bolgár meg egyezéssel szóló jegyzőkönyv aláírása, melynek megtörténtét tegnapra várták, a legújabb információk szerint akadályokba ütközött, amennyiben a portai Bulgária függetlenségének elismerését a jegyzőkönyvnek a parlament által törént ratifikálása után eső időpontra kívánja halasztani. Tegnap óta erre vonatkozólag élénk titkos sürgönyváltások folynak Szófia és Konstantinápoly között.

Konstantinápoly, április 20. A szultán az orosz, angol és francia nagyhatalmak előtt Bulgária függetlenségére vonatkozó egyezményt aláírta.

A szultán helyzete.

Berlin, április 20. Konstantinápolyból jelentik Niazim őrnagy Resad Efendihez levelet intézett, melyben arra kéri, hogy a trón elfoglalására legyen elkészülve. A „Yildz-kioszkból” a szolgazemélyzet nagy része megszökött. A szultán minden pillanatban készen áll a távozásra. A miniszterek a szultán lemondásának formájáról tanácskoznak. A görög lapok különkiadásai már jelentik a szultán lemondását. — Mindezek dacára a város képe nyugodt.

Konstantinápoly, április 20. Hogy a Yildz-kioszkból mi történik, azt senki sem tudja. A mozlenuta egyesület lapjának kiadóját letartóztatták s az egyesületet feloszlatták.

Resad Efendi proklamálása.

Berlin. Konstantinápolyból jelentik a Lokalanzeigernek, hogy Szalonikiban a szultán öcsjét **Resad Efendit** szultánná proklamálták,

Róma, április 20. Egy új török tiszt azt táviratozta, hogy Resad Efendit törvényes szultánnak tartják. A proclamatio már kész. Resad ma, vagy holnap Stanbulba vonul. A mostani szultánt száműzni fogják.

Az Aranyzarv megszállva.

Frankfurt, Az új török előcsapat három üteggel és egy század lovassággal megszállotta az aranyzarv körül levő magaslatokat, ahonnan Konstantinápoly legnagyobb részét dominálja.

A mozgósított második és harmadik hadtest Konstantinápoly kapui alá érkezett. A jobb szárny Sztanbult szállja meg.

Az összes képviselők tegnap este Sztan Stefanóba érkeztek és itt üléseznek, mert félnek, hogy mint tuzsokat Sztanbulban visszatartják őket.

Legujabb.

A szultán nem mond le.

Konstantinápoly, ápr. 20. A török szultán a fennálló törvények és szokások értelmében nem mondhat le. A szultánt csak megfoszthatják trónjától. Ezt az ifju-törökök tudják is és elhatározták, hogy **a szultánt örültnék fogják állítani és száműzik egyik palotájába.**

Konstantinápoly, ápr. 20. A szultán nem mond ugyan le, de sorsa elkerülhetetlen, Az uralkodó életét a közelben állomásozó flotta megfogja védelmezni.

Gyermekgyilkos apa.

Szenzációs esküdtszéki tárgyalás foglalkoztatta tegnap az esküdtszéket. Izgalmas volt a tárgyalás minden mozzanata úgy annyira, hogy a nagy hallgató közönség valamint maguk az esküdtek is visszafojtott lélegzettel lesték a fejleményeket.

A vád.

Folyó év január 13-án történt, hogy **Aranyi Gábor** nagyváradi facér szabósegéd Lovas-utcai lakásán revolverrel meggyilkolta 4 esztendőes **Veronika** nevű leányát.

A rémes tett elkövetése után a holttestet becsavarta az ágyruhába s felvitte a házpadlására s ott a szalmában elrejtette.

Este fél nyolc órakor indult haza Aranyiné a munkából, **Nagy Farkas** honvédszázadostól, hol egész nap vart. A Körös-utcán találkozott az urával, ki rávette, hogy menjenek bevásárolni. Ezután a férj egy kocsmába tért, az asszony pedig haza ment. Semmi gyanusát sem vett otthon észre annál is kevésbbé, mert azon hiszemben volt, hogy gyermeke keresztanyjánál van, mert ebben állapodtak meg férjével mielőtt reggel elment. A kis Veronika ugyanis rimánkodott az anyának, hogy vigye el őt, ne hagyja egyedül apjával, mert nagyon fél tőle.

Alig hogy haza ért, megjött a férje is s nagyon feltűnt Aranyinének, hogy férje, ki még az imént szin józan volt, részeg fővel tért haza. Kérdezte tőle, hogy hol van a gyermek. Az ember röviden azt felelte, hogy keresztanyjához vitte. Az asszony belenyugodott, csupán a földön levő vizes tócsa keletkezését kérdezte, mire a férj azt felelte, hogy megfürösztötte a gyermeket, mielőtt elvitte.

Másnap **Aranyi** eltűnt Váradról. Az asszony nagyon nyugtalankodott férje miatt, mert tudta, hogy az öngyilkossági szándékot hordoz magában. A gyermekét is igen féltette s elment annak keresztanyjához. Miután ott nem találta, hazatért s így akadt a holttestemre a padláson.

A gyilkos Komádiba ment az édesanyjához, hol egy mulatságon fogta el a csendőrség. A vizsgálat során beismerve tettét, azt hozva fel mentségül, hogy nyomor vitte a tette, nem bírta gyermekét eltartani. — Az ügyész állítása szerint azonban másképp áll a dolog. Szerintük a gyilkos apa azért ölte meg gyermekét, mert megtudta, hogy annak nagyapja a gyermekre hagyja a vagyonát.

Az ügyészség ez okból gyilkosság vádjával él, mint a btk 278 § ir körül.

A vádlott kihallgatása.

Tegnap délelőtt 9 órakor nyitotta meg **Csulyok Béla** elnök a tárgyalást. Az ügyész **Kármán József** dr, a védő **Márta** Sebestyén voltak. Az elnök elrendeli a vádlott elővezetését. Komor börtönőrök szuronyai között belép **Aranyi Gábor**, aki mintegy 30 éves ember, nyulánk termettel rideg cinikus arccal.

Az elnök elmondja, hogy mivel vádolja az ügyész s megkérdi bűnösnek érzé-e magát. A vádlott mindent tagad s ártatlannak vallja magát.

— De hiszen megölte a saját gyermekét ezt csak nem tagadja? — szölt az elnök.

— Meg, kérem, de nem készakarva. Elsült a rovorverem, mikor babráltam s én nem tehetek róla, ha a lányomat találta.

Majd azt bizonyítja, hogy nincs neki józan esze. Az apja is, anyja is betegek voltak az agyukra.

Mikor az elnök ezen kijelentéseit cáfolni kezdte, azt válaszolta, hogy nem úgy van az, de ha az urak jobban tudják, hát legyen. Én ártatlan vagyok.

Ily modorban felelgetett aztán kihallgatása végéig.

Orvos szakértők

Ezután **Grósz** Menyhért és **Fisch** Áron törv. orvos szakértőket hallgatták ki, kik azt állították, hogy a vádlott apja nem volt elmebajos, hanem agyvérömlés következtében halt meg. Az anya szintén ép elméjű volt. Ezután az elnök kérdésére elmondták, hogy öngyilkossági szándék még nem dokumentuma az elmebajnak, sőt az öngyilkosság sem. **A vádlottat ép elméjűnek találták.**

A tanúk.

Első tanuként **Nagy Farkas** honvédszázados lépett a bírák elé.

Elmondja, hogy a vádlott a honvéd hadapród iskolában dolgozott mint szabó s így ismeri. Tudja róla, hogy lusta, dologkerülő egyén, ki ha szorgalmas lett volna szépen kereshetett volna a hadapród iskolában, de henye lévén, onnan mennie kellett.

Ezután egy igen izgalmas jelenet játszódott le a tárgyaló teremben. A vádlott neje lépett a terembe, halott halvány, szomorú arccal. Jóformán tántorogva megy a terem közepéig s mikor megpillantja a bírók asztala előtt a bűnjeleket, az elhunyt gyermek véres ruháit, a kis cipőket, az ágyneműt, szívéhez kap, egy „Jaj Istenem” kiáltással megtántorodik s hosszában elvágódik a terem padlóján.

Az ügyész indítványára kihallgatását elhalasztották a mai napra.

A gyilkos ott ül helyén, egy arcizma se rándul meg.

A törvényszéki szolga felemeli a szerencsétlen anyát s kivezeti a teremből, hol a friss levegőn kissé magához tér.

A teremben halotti csend, meghatottság honol.

Ezután özv. Kónya Gyuláné háztulajdonosnét hallgatta ki a bíróság. Kónyané határozottan állította, hogy pokoli sorsa volt a szerencsétlen meggyilkoltnak, kinozta az apja a végtelenségig.

Majd Piller Károlynét hívja be a szolga, ki kereszt anyja volt a kis leánynak.

— Sokszor panaszkodott kérem nekem a gyerek, hogy üti az apja. Én többet nem tudok, csak ezt.

Nagyon terhelően vallott *Have* Lajos a vádlott apósa, határozottan állítván, hogy tudott a vádlott arról, hogy a vagyona a gyereknek marad.

Még egy szenzációja volt a mai tárgyalásnak a meggyilkolt nagyanyjának elájulása, ki mikor megpillantotta a véres bűnjeleket, miként a leánya, végig esett a padlón. Nem tudták kihallgatni.

A tárgyalást este 6 óraker mára halasztották.

UJDONSÁGOK.

* **Ülés a városházán.** Nagyvárad város villamostelepének felügyelő bizottsága csütörtökön április 22-én délután 4 óraker a városházán ülést tart.

* **A megyei levéltár kiselejtezése.** Biharvármegye törvényhatósága már két évvel ezelőtt elhatározta, hogy a nagylevéltár régi iratait, melyek a törvények értelmében kiselejtezhettek, kiselejtezteti. A nagy arányú munkára a vármegye 3600 koronát irányzott elő. A megye határozatára tegnap érkezett le a miniszter döntése. A miniszter a megye határozatát csak részben hagyta jóvá. A selejtezést ugyanis megengedte, azonban az ezzel járó munka díját törölte. A miniszter azon az állásponton van, hogy a főlevéltárnoknak kötelessége a selejtezés s ezért őt külön díjazás nem illeti meg. A miniszter határozata alapján a levéltár kiselejtezéséből aligha lesz valami.

* **Jóváhagyott városi segélyezés.** A nagyvárad pincérszakiskola fentartására Nagyvárad városa, mint az előző években, úgy az 1909. évre is megszavazott 400 korona segélyt. A belügyminiszter a közgyűlés ezen határozatát jóváhagyta.

* **Ujabb felebbezés a csizmagyár segélyezése ellen.** Említettük, hogy Mertz János bérkereskedő megfelebbezte Nagyvárad városának azon határozatát, amelyben a Moskovits Farkas és társa nagyvárad csizma- és cipőgyár részére 15 évi városi és utadomén-tességet és kedvezményes áru villamos hajtóerőt és világító áramot ad. Tegnap újabb felebbezés is érkezett a városhoz ez ügyben. 58 nagyvárad csizmadia iparos felebbezte meg a közgyűlés rájuk nézve sérelmes határozatát. Kérik a belügyminisztert, hogy tagadja meg a közgyűlés határozatától a jóváhagyást.

* **Az első feoske.** Nagyvárad városánál jelenleg több hivatali állás üresedett meg s

ehhez képest az árvaszéki helyettes elnöki, egy alkaptányi, egy kerületi orvosi és egy irnoki állásra, illetve a választások folyamán előrelátólag megüresedő más állásokra hirdette meg a polgármester a pályázatot. A pályázati kérvények május 8-ig adhatók be. Tegnap már megérkezett az elnöki iktatóba az első tecske: az első pályázati kérvény. *Májercsik* Ferenc pályázik az irnoki állásra. Minden valószínűség szerint ő fogja elnyerni az irnoki állást, nem csak azért, mert már nyolc éve elismerésre méltó buzgalommal működik a város ügyészi hivatalában, hanem azért is, mert az előbbi választásoknál már tekintélyes számmal adták rá szavazatukat a városatyák s legutóbb is csak néhány szavazattal maradt kisebbségben. Megválasztásával hosszú évek becsületes munkásságát ismeri el a törvényhatóság.

* **Tisztviselőtelep Nagyváradon.** A nagyvárad köz- és magántisztviselők tisztviselőtelep egyesülete tegnap adta be a városhoz a Rulikovszky-uti telekre vonatkozó ajánlatát. A beadványban részletesen ismertetik az indokokat, melyek a telep létesítését szükségessé teszik és indokolják, hogy a város azt a kizárólag szociális célt szolgáló intézményt minden irányban támogassa. A beadvány a többi közt ezeket mondja: Tekintetes törvényhatósági bizottság! A lakáskérdés helyes megoldása az összes szociális kérdések között első helyen áll; belátta ezt maga a kormány, a törvényhozás is, amikor az új végrehajtási törvényben a tisztviselői lakbereknek házépítési, de csakis házépítés céljaira lekötést megengedte. De belátták már a városok is, a melyek a munkás és tisztviselő-telepek építését nemcsak hogy minden lehető módon támogatják, de ilyeneket maguk is létesítenek. A tekintetes törvényhatósági bizottságnak az a határozata, hogy a Rulikovszky-ut mellett fekvő városi földterület eladja, kedvező alkalomul kínálkozik arra, hogy a fentebb vázolt tarthatatlan lakásvizonyok javítására az első lépés megtörténjék. Ez a telek a városhoz való közelségénél fogva feltette alkalmas arra, hogy ott egy tisztviselőtelep létesíthessék. A terület ugyan nem elegendő ahhoz, hogy valamennyi tisztviselőnek, aki a tisztviselőtelep előnyeire nagyon is rá van utalva, jogos igényeit kielégíthesse, de kezdetnek ez is elegendő és mi hisszük és reméljük, hogy a kezdet nehézségein túlesve, ily irányú további törekvésünk rövid időn belül gyorsabban és könnyebben lesz megvalósítható. Ezután a telek átengedésére vonatkozó részletes ajánlatot tesznek a városnak és egyidejűleg ajánlatuk biztosításaként a város pénztáránál 12000 koronát letétbe helyeztek. A nagyfontosságú beadvány befejezése így szól: A nagyvárad város tekintetes tanácsa és a tekintetes törvényhatóság működésében mindig jóindulatot és méltánylást tanusított a sok gonddal küzdő tisztviselői kar iránt. Ebben a méltányosságot ismerő jóindulatba bízva, tesszük meg jelen vételi ajánlatunkat is. A beadványt *Iwrik* Péter kir. ítélő táblai bíró, mint az egyesület intéző bizottságának elnöke és *Hasler* Károly főreál isk. tanár, mint annak jegyzője írták alá.

* **A várad-velencei hid építése.** A várad-velencei Templom-tér irányában a Sebes-Kőrösön egy kocsiközlekedésre szolgáló vasbeton vagy fahid építését határozta el Nagyvárad városa. Az erre vonatkozó közgyűlési határozatot a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyta. A miniszter elrendelte a helyszíni bejárást s azt május 13-án délelőttre tűzte ki. A bejárás vezetésével *Eltető* Ákos műszaki tanácsost bízta meg. Kijelenti a miniszter, hogy a helyszíni bejáráson tárgyalandó lesz a megoldás is, hogy ha végleges jellegű vasbeton hidat építene a város. Figyelmezteti azonban a miniszter a várost, hogy ha vasbeton hidat épít, annak legalább 20 tonnás gőzeke terhe-

lésű erősnek kell lenni. A bejárásra a város az összes érdekelteket köteles meghívni.

* **A gyermeknap.** A május elsején és másodikán tartandó gyermeknap programja ügyében elhatározta a rendezőség, hogy a Sportegylet által felajánlott közreműködést elfogadja. Az egyesület vívótagjai vívóakadémiát tartanak. A rendezést *Orbán* vívómester végzi, közre fog működni a rendezésben *Keszthelyi* Zoltán főjegyző is. A vívóakadémia a Sport terén lesz megtartva a második napon. Az első nap gazdag programját változatossá fogja tenni *Wladimir* mester, aki a szinkörben mutatja majd be az ő nagyhirű ügyességét. A bemutatást egy díjbirkózás fejezi be, melyre valamelyik birkózó mestert szerződtetik. A konfetticsatát ifj. *Schwarz* Ábrahámné fogja rendezni. A hölgyek munkája is kibővült, amennyiben nemcsak virágot fognak árusítani, vagy az urnákat fogják őrizni, hanem még saját készítésű pogácsákat is árusítanak. Egy jelvényt is fognak árusítani, amely mentesíti a tulajdonosát minden fizetés alól és feljogosítja gyermeknap bármelyik helyén való díjtalan megjelenésre. A jelvény ára 5 korona lesz. Dr. *Bánóczy* Kálmán főispáni titkár ugyanis tegnap előterjesztéssel élt az országos gyermekvédő liga elnökségéhez, hogy bocsássanak ki jelvényeket, melyek megvásárolói tagjaivá lesznek a ligának. Biharvármegyében, a vidéken szintén nagyban folynak az előkészítő munkálatok a gyermeknapra. Az alispán rendeletet küldött szét minden főszolgabíróhoz, hogy a május 1. és 2-ikán minél nagyobb arányban tartsák meg a gyermeknapot. Nem csak a járások székhelyén, de a nagyobb községekben szintén lesz gyermeknap. A községekben a jegyzők a község intelligenciájával karöltve rendezik a gyermeknapot.

* **A nyári szinkör tűzbiztonsága.** A nagyvárad nyári szinkört tűzbiztonság és általában jelenlegi állapota tekintetében tegnap bizottság vizsgálta meg. A bizottság, melyben *Rimler* Károly polgármester, *Komlóssy* József tanácsos, *Gerő* Armin, r.-főkaptány, *Köszeghy* József v. főmérnök, *Mezey* Mihály ö. t. p., dr. *Hoványi* Géza szinügyi bizottsági elnök és *Erdélyi* Miklós szinigazgató vettek részt, a szinkört használható állapotban találta. Mind amellet a karzati állóhelyet meghosszabbítani fogják a néző közönség érdekében, továbbá a színház főbejárója s a pénztárak fölé kiugró fedelet fognak alkalmazni, hogy az eső ellen megvédje a közönséget. A szinköri állandó vendéglő építése kérdését egyenlőre függőben hagyta a bizottság, mégis kimondta, hogy nincs ellenére, ha sátort létesít a vállalkozó a szinkör mellé s itt méri az enni-inni valót. Miért is ezuton figyelmeztetjük az illető érdeklődő vállalkozókat, hogy ily irányú ajánlatukkal forduljanak a városi tanácshoz.

* **Hegedüs Ödön halála.** Budapesten elhunyt 65 éves korában *Hegedüs* Ödön, a m. kir. Kereskedelmi Múzeum főfelügyelője. Legrégibb tisztviselője volt a Keresk. Múzeum-nak s tevékeny részt vett az Iparcsarnokban elhelyezett kiállítások rendezésében. *Hegedüs* Ödön Nagyváradon született s ezelőtt mintegy 30 évvel költözött fel a fővárosba.

* **Felhívás az adózó közönséghez.** Ismételve felhívunk mindazok, kik az 1908. évben még nem lettek új iparüzletük után megadóztatva, avagy azt a folyó évben kezdték meg és erről az 1909. évi III ad oszt. kereseti, valamint azok, a kik az 1909. évi IV. oszt. kereseti adó vallomásukat a már közzétett határidőben be nem adták, hogy azt a vallomásukat a törvényben meghatározott súlyos következmények terhe alatt jelen újabb felhívás közzétételétől számított 3 nap alatt a városi adóhivatalnál adják be. Nagyvárad, 1909. évi április 19-én. A városi adóhivatal.

* **Uj ügyvéd.** Dr. *Morvay* Zsigmond ügyvédjelölt tegnap Budapesten az ügyvédi vizsgát fényes eredménnyel tette le.

* **Oszták osendörök Nagyváradon.**

Tegnap köztüntetést keltő volt Nagyváradon, hogy a Fő-utcán végig sétált egy 6-8 tagú kis csoport osztrák csendőr, nézgelődve a boltokat. A déli határon fekvő valamelyik városból Bukovinába vitt az utjuk, ami elég keserves, mert céljukhoz csak holnap délben érnek. Amint a beszélgetésükből kitűnt Nagyvárad igen kellemes benyomást tett rájuk, csak azért haragudtak, hogy a villamosban nem szabad sem dohányozni, sem köpködni. Külsőjükön feltűnést kelt a világos barna hegyes végű sisakjuk, amelyen persze kétfejű sas díszelgett.

* **Gyászrovat.** Katona Bálint és neje elhunyt gyermeküknek Erzsikének temetése ma délután fél 3 órakor lesz a Szigligeti utca 16. szám gyászházából. A temetésen részt vesz a ref. tanítónőképzede is osztálytársai pedig koszorút helyeznek a koporsóra.

* **Áthelyezés.** A m. kir. igazságügyminiszter Herbst Ödön csikszentmártoni kir. járásbírói irnokot a berettyóújfalui kir. járásbírói irnokhoz helyezte át.

* **Letartóztatott fakereskedő.** Diósy Ignác fia Lajos helybeli, a Libáni faipar Rt. és Neuberger Testvérek budapesti cégek feljelentést tettek a helybeli Rösinger Béni és fia fakereskedő cég tagjai Rösinger Béni tasádfői és Rösinger József nagyváradai lakos ellen azért, mert a legutóbbi hónapokban nagyobb mennyiségű árut rendeltek hitelbe rövid lejáratú készpénzfizetés ígérete mellett s mikor a fizetési határidők lejártak, fizetni nem voltak hajlandók. Miután a megejtett nyomozat során terhelő adatok merültek fel arra nézve, hogy Rösinger József hitelezői megkárosítása céljából nagyobb mennyiségű pénzt rejtett el, könyvét hamisan vezette, fizetésképtelensége tudatában továbbra is hitelt vett igénybe, továbbá, mert a tényleges bevételeit és kiadásait feltüntető könyvecakét a már megindított nyomozat folyama alatt meg akarta semmisíteni, a rendőrség előzetes letartóztatásba helyezte. A nyomozás folyik annak bevégeztével Rösinger Józsefet átadják a kir. ügyészségnek. Nevezett ellen különben már tegnapelőtt megkérte a csődött a kir. törvényszéknél a fatermelő budapesti részvénytársaság cég.

* **Vége az asztalos sztrájkoknak.** Az asztalos segédek körülbelül 20 hét óta tartó sztrájk mozgalmában tegnap végre kedvező fordulat állott be. A segédek kérelmére a főkapitány összehívta a békéltető bizottságot, melyen az 6 elnöklete s a rendes tagok (3 munkaadó 3 munkás) kívül az építő iparosok képviselőjében Sztarill Ferenc építő ipartársulati elnök és az országos famunkás szakszervezet központi vezetősége részéről Horovitz Samu kiküldött voltak jelen. Mindkét részről nagy a hajlandóság a békés közeledésre, csupán a formák miatt van még némi vita, t. i. az egyezés írásba foglalása s főként eme irat elnevezésén mulik minden. A tegnap este 7 órától 9 óráig tartott tárgyalásokból remélhető, hogy a mai folytatásos békéltetés során elsimulnak az ellentétek s a hosszú áldatlan küzdelmet béke követi.

* **Üzlet áthelyezés.** A nagyérdemű közönségnek becses tudomására hozom, hogy női kézimunka, rövidáru, vászon, fehérnemű és kötött áru üzletemet folyó év május hó 1-től Rákóczi-ut 276 sz. saját házamba helyezem át (Sebő Imre könyvkereskedő helyébe) Orsolya-zárdával szemben. — Mély tisztelettel Oláry I.

* **Érdekes látványosság.** A nagyváradai közönségnek ritka műélvezetben van része. A népszerű szállodás és vendéglős az »Európa« szálloda tulajdonosa: Fülöp István, előkelő üzleti összeköttetései révén, a legjobb mozi előadásokkal szórakoztatja közönségét, még pedig belépődíj nélkül. Konyhája, saját termésű borai, kőbányai frissen csapolt söre olyan előnyösen ismertek, hogy azt dicsérni is felesleges. A mozi előadások kedvező időben a kertben tartatnak meg.

* **A Nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság** üzlethelyiségét május hó elején a Deutsch K. I. házába Zöldfa-utca és Kispiac-tér sarkára helyezte át.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Tatárjárás, (Pápay Lajos fellépte.)
Csütörtök: Bolond.
Péntek: Boccaccio.
Szombat: Izrael (Beregi Sándor bucsufellépte.)

A bolond. Rákosi és Szabados operettje sokkal különb előadást érdemelt volna, mint a tegnapi volt. Ez az operett abból a magasabb színvonalra törekvő csoportból való, amelynél még számot tesz a zene. A tegnapi előadás pedig éppen az énekszámok nagy részének gyöngességével tündökölt. Különösen az együttesek mentek néhol csodálatos összevisszaságban. Volt duett, ahol az egyik fél megakadt s elhallgatott s négy ütemmel később kapott bele ismét az énekbe. Máskor az énekkar fegyelmezettsége hagyott maga után kívánni valót — szóval nem ártott volna valamivel több próbát tartani. Ami még valamit megmentett az előadásból, az *Károlyi* Leona legtöbbnyire szépen érvényesült hangja, *Sik* és *Hajnal* jóízű alakítása s *Kassainak* a meglehetősen nehéz címszerep alakításában kifejtett igyekezete volt, bár ezek is több próba után tökéletesebb dolgot produkáltak volna. A három szerelmes ifjút Toronyi, Gózon és Beregi, a szerelmes leányokat Batizfalvi Elza, Hevesi Mariska és Lányi Edith játszották. A rendezés az egyetlen a mi igazán elismerést érdemel.

IRODALOM.

Holnap és holnapután.

Adyékra rájár a rud. Minap *Ady* egy ostromban durva versben támadt neki *Szabolcska* Mihálynak, aki sikerülten szokta kifigurázni a Holnapistákat.

Hogy a goromba támadás éppen nem vette el *Szabolcska* kedvét, mutatja a legújabb holnapos verse:

A Halál vidám szekerén.

(A Holnap és Holnapután költői nyomán.)

Írta: Szabolcska Mihály.

Ahol én járok, minden szomorú
Szomorú az út, szomorú a Táj.
Szomorú, szomorú, szomorú;
Szomorú Ut és szomorú Táj . . .
Szomorú, minden szomorú!

Szomorú Napsugár csepeg rám.
Szomorú Nap és szomorú Hold.
Valamelyik ősapám Lelke
Éppen ily szomorú volt,
Azért szomorú a Nap és Hold! . . .

Szomorú Bánát, szomorú Kedv,
Szomorú, nagy bus szomorúság.
Turáni szomorú Merészség
Nyugati merész szomorúság . . .
Azóta szomoruk itt a Rózsák:

Szomoruk, szomoruk, szomoruk . . .
Szomorú Bánát, szomorú Jókedv,
Szomorú, minden szomorú!

☒ **Élet.** A legelső magyar szépirodalmi lap április 18 iki füzeté a következő, kiválóan érdekes tartalommal jelent meg: *Vértessy Jenő*: A történelmi dráma új ösvényén. Sz. *Szigetky Vilmos*: Az eladó. *Emile Vernhaeren*: Keresztény halál. *Faltay Lucien*: Indiai levél, *Kiss Menyhért*: Ibolyákkal. *Andor József*: A tanítónő (regény). *Vértassy Gyula*: Ajkam szemem. *Dr. Abrányi Kornél*: A velencei Lázár kolostorban. *Vass Richárd*: Turásban szegényen, hitben gazdagon. *Kárpáti Aurél*: Máriaus Miklós. *Adám Éva*: Macskák. *Kultura*. Az Élet előfizetési ára egy évre 20 korona. Füzetenként 50 fillérjével Kiss Dávidnál kapható.

☒ **Balla Imre versfüzete.** Balla Imre, a Szigligeti-színház felügyelője, üres idejében a versírással és a dalköltészettel is foglalkozik és pedig elég jó sikerrel. Most egy versfüzetet bocsát közkézre Balla Imre, amelyben átadja a nyilvánosságnak nagyobbára könnyebb menetű, zamatos, népies költeményeit s csengő-bongó dalait. A versfüzet, amelyet költőilekű főispánnaknak, *Glac* Antalnak ajánlott a szerző, most került ki a sajtó alól, *Vidor Manó* nyomdájából. Ára 1 korona, amelyből 20 fillért a két nagyváradai jótékony nőegylet árvaháza részére enged át Balla, hogy ezáltal is szolgálja a jótékony célt. Ajánljuk a csinos füzetet a közönség figyelmébe.

EGYESÜLETEK.

☒ **A Kath. Kör választmányi ülése.** Ma délután 6 órakor a katolikus kör rendes havi választmányi ülést tart a kör helyiségében.

☒ **A tanítók segélyegyletének közgyűlése.** A nagyváradai közönségi iskolai tanítók segélyegyletének tagjait a városház bizottsági termében f. hó 28-án — szerdán — d. e. 11 órakor tartandó rendes évi közgyűlésre tisztelettel meghívom. Nagyvárad, 1909. április 19. *Rész Mihály*, elnök.

☒ **Az építőiparosok gyűlése.** A nagyváradai építő iparosok szövetségének végrehajtó bizottsága ma este 7 órakor gyűlést tart, melyre a bizottság tagjait ez uton is meghívja *Sztarill* Ferenc, elnök.

☒ **Könyvtár-órát a 48-as népkörben.** A nagyváradai függetlenségi 48-as népkör tagjait van szerencsém értesíteni, hogy a könyvtár kezelését a mai napon átvettem, mint eddig, úgy ezután is hetenként kétszer és pedig kedden és pénteken délután 6 órától 7 óráig tartom nyitva, mely idő alatt a könyvek kiadását és átvételét eszközölöm. Nagyvárad 1909. április 16-án. *Olák Sándor* könyvtárnok.

SPORT.

☉ **Vívó akadémia Nagyváradon.** A Nagyváradai Sport Egylet vívószakosztálya f. évi évi május hó 2-án d. u. 5 órakor a Kereskedelmi Csarnok nagytermében jótékony célú vívóakadémiát rendez, amelyen a nagyváradai amatőr vívók és a legkiválóbb mesterek fognak részt venni. Még élénk emlékezetben vannak azok a nagy sikerek, amelyeket a nagyváradai vívók a tavaszi országos vívóversenyeken arattak és így annál nagyobb lesz most az érdeklődés, amidőn e kiváló vívók az akadémián fellépnek. A program összeállításán *Orleán Sándor* vívómester, *dr. Kiss Géza*, *dr. Berkovits René*, *dr. Jánossy Gyula*, *Juricskay Barna*, *dr. Zigre Miklós* és *dr. Váli Péter* fáradoznak és mindent elkövetnek, hogy az akadémiát sikerültté tegyék.

TANÜGY.

△ **Magánvizsgálatok a közs. polgári fiúiskolában.** Figyelmeztetjük mindazon magántanulókat, kik a tanév végén vizsgálatot tenni óhajtanak, hogy a kir. tanfelügyelőséghez címzett kérvényüket f. é. május hó 1-ig küldjék be az iskola igazgatóságához. Később érkező kérvények nem vehetők figyelembe.

Igazságszolgáltatás.

§ **Dr. Gyürky Ödön szabadlábán.**

Két esztendeje múlt, hogy dr. Gyürky Ödön szerencsétlenül kínos szenzációt keltett az országban eltűnésével. Az egykor nagy szerepet játszó férfit feljelentés alapján *Nagyváradon* elfogták, vizsgálati fogságba helyezték és teljes apparátussal látott hozzá a bíróság dr. Gyürky inkriminált cselekedetének megvizsgálásához. A vádlott gyanus viselkedése miatt az ügyészség elrendelte elmebeli állapotának megvizsgálását, melynek eredménye az lett, hogy Minich és Schaffer szakértők kétségtelen jelekből megállapították, hogy a szerencsétlen ember már a vádbeli cselekmény elkövetésekor is *tébolyodott* volt. Ezt megerősíteni látszanak a vádbeli cselekmény elkövetése idejéből származó feljegyzései, elszámolásai és maga vádlott vallomása is. A szakértői véleményt felsőbb elbírálás végett a törvényszék felterjesztette az igazságügyi orvosi tanácshoz, amelynek véleménye mindenképpen megerősítette a törvényszéki orvosi szakértők véleményét és ezután a budapesti királyi ügyészség a dr. Gyürky Ödön ellen emelt *vádat* *eljegyzette* s ez ügyészi indítvány nyomán a budapesti büntető törvényszék a dr. Gyürky Ödön elleni *eljárást beszüntette*. A beszüntető végzés után dr. Gyürky Ödön nyomban elhagyta a vizsgálati fogságot.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 15

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 15

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közúti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1909. április 1

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.50

Osztrák járadék papírban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.96
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	94.50

REGÉNYCSARNOK.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Írta: **Fanagó Béla.**

(Folytatás.)

31

Ez alatt a végső határhő alatt a méhest kell érteni. Ide vonult a hogy bátorságának, erélyének kovásza szétfutni kezdett. Követte a rektor . . .

Szónoki formára terjesztette szét kezét.

— Uram! barátom! régi társam, szomszédom, emlékemben előnyösen maradandó Táltos Pál szomszéd!

— Hallom a szép szót! mondá a rektor nagy kék olajos zsebkendőjét harcokszén tartva.

— Tespedtem sok ideig. Hála végzetemnek, a halhatatlanság nemes szívű ügynököje Kelenföldi Anasztázia, keblem rokona, megérkezett s tette ébresztett. Családi hivatásom nagygyá tenni családomb. Fogadom itt rektor barátomnak, hogy vissza térek fényes diadalokkal. Itt állok, mint Jázon, ki elindult az aranygyapjuért. Erőm, képességem, vagyonom megengedi. Isten veled kedves méhesem . . . sok ideig nem fogunk együtt tartlítani . . .

Itt eltört a lámpás. Átkarolva egymást megindult a könyzapor . . .

A házban még egy érzékeny jelenetet játszottak le . . .

Ilona és Barnabás bucsuja volt ez . . .

— Ne menjen el kedves Ilona összetörni a szívét a nagy világban. Jobb volna itthon maradni. A szinpadí ábránd hamar szétfoszlik, a herceg is elmaradhat . . .

— Ön beszél így uram? Mit kelljen önről tartanom, vagy herceg, vagy nem herceg? s ha nem herceg, kicsoda? Minő joggal tolokodott két évig házunkba? Miért zavarta fel szívem nyugalmát? Kicsoda ön? ha nem herceg, legalább mondja azt, hogy nem az a kinek kedvéért »A bájos postakocsis« nagy jelenetét eljátszottam az életben . . . Mert az, a ki mellett átváltokódva a lovakat hajtottam, a herceg volt, a kit nekem álmaim és frau von Spektakl megjósolt.

Barnabás most őszinte lehetett volna, de nem volt. Nem mondta meg, hogy ő egy közönséges ember, ki még a művészetben is szélhámoskodott, ki éppen így nagygyá, hatalmas akart lenni munka és szorgalom nélkül, de akkor vége mindennek, ő nem békülhet ki lelkiismeretével, multja reformálatlan marad. Ilona nem ébred fel s ha felébred és örökké meghasonlott kedélylyel, lehet, hogy szellemében elszibbadva bolyong az életben . . . Ő már hajótörést szenvedett, ha Ilona hajója is meginog, egy szigeten ketten még boldogok lehetnek.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKIOS GYULA.

Közönség köre.*

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Alábbi soraimnak, amit saját reputációm érdekében el nem hallgathatok, sziveskedjen becses lapjában helyt adni.

Mai számában a Szabadság, Nagyvárad, Nagyvárad Napló, mind egyöntetűen nekem támad azért a felebbezésért, amit a Moskovits és társa cipőgyár községi adómentesség stb. ellen beadtam.

Ha valamelyik idegen ember véletlenül ide tévedt és unalmában elolvasta ezeket a lapokat, azt hinné, hogy ezek a cikkek megrendelésre készültek, de én aki ösmerem ezen lapoknak a közjóért és közérdekért önzetlen működésüket, szivesen felvilágosítanám tévedéséről, mert ezek a lapok tisztán a város és főképp az adófizető kis iparosság érdekeit képviselik.

Milyen szép eszme az iparpártolás! Pláne ha az még gyárilag üzetik és olyan iparágakban, ami még a városban eddig nem volt és a kis ipart nem érinti. Volt ilyenről már többször szó, de nem tudták megcsipni. A közelmúltban egy hézagot pótló vállalat Tátray Sándornak, pénzért is milyen nehezen ment keresztül. Hát a Jelineké? És most 500 kis iparos rovására mily könnyen.

Felebbezésem semmit mást, mint a valódi tényállást irtam meg. Hogy egyik másik lap miért látja benne megtámadva a polgármestert, az az ő dolga. Hogy az a pénzintézet, mely a Moskovits gyár pénzsükségletét fedezi, és egyuttal társa is, a polgármestert röviddel ezelőtt igazgatósági tagjává választotta ez tény, de semmiesetre se az, aminek fentnevezett lapok szeretnék elhitetni.

Miért nem közölték ezek a lapok felebbezésemet szó szerint, legalább akkor a nagyközönség világosan látna és megítélhetné, hogy a hangmodorban mennyire felette áll az én felebbezésem az ő cikkeiknek.

Hogy a Moskovits cipőgyár készítményeivel a cikkírók meg vannak elégedve, elhiszem. Sohasem kételkedtem benne. De hogy Nagyvárad város engedményt adjon egy olyan gyárnak, amelyik 500 adófizető kisiparosnak van kárára, amelyik gyár épp úgy mint bármelyik cipész készít bárkinek mérték után is lábbelit, ezt a határozatot nem tudtam elnézni, hogy meg ne felebbezzem.

Mint hallom, azóta 58 iparos adott be ez ellen felebbezést és a tisztelt cikkírók elhihetik, hogy nem az én inspirációm folytán.

Nagyvárad, 1909. április 20.

Mertz János.

* Az e rovat alatt közlöttékért nem vállal felelősséget a Szerk.

ANTIQUARIUM
Rákóczi-út 10.
NAGYVÁRAD.
BENKO
Mindenféle
könyvet
olcsón
ad és vesz.

BARTA IMRESZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ
NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-u. 29.ELVÁLLAL: Szobafestést,
mázolást, tapétázást és min-
den e szakmába vágó mun-
kát olyan árban, melyért
= senki el nem készíti. =

KITÜNŐ AJÁNLATOK!!

1627—1909. sz.

Pályázati hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsá-
gának I. évi április hó 8 án tartott közgyüle-
sében 315—4582, 337—4229, és 448—4421.
kgy. szám alatt hozott határozatai alapján az
üresedésbe jött árvaszéki ülnöki, elnökhelyet-
tési, az újvárosi kerületi tisztiorvosi, a II-od
rendőralkapitányi és egy őrnöki állás, illetőleg
ezek betöltése folytán esetleg üresedésbe jövő
egyéb állásoknak betöltése céljából pályázatot
hirdetek.

A betöltendő állások és pedig:

1. Az árvaszéki ülnöki-elnökhelyettesi állás
évi 4200 korona fizetés és 800 korona lakpénz.
2. A kerületi tiszti orvosi állás évi 2600
korona fizetés és 600 korona lakpénz.
3. A II-od alkapitányi állás évi 2600 ko-
rona fizetés és 600 korona lakpénz és
4. Az őrnöki állás évi 1400 korona fizetés,
500 korona lakbérilletményel és nyugdíjogo-
sultsággal van egybekötve.

Ezek az állások, valamint az ezek betöl-
tése folytán esetleg megüresedő egyéb állások
a folyó évi május hó 13-ik napján megtartandó
rendes havi közgyűlésen választás útján fognak
betöltetni.

Az 1883. évi I. t.-c. értelmében a szabály-
szerűen felszerelt pályázati kérvények méltó-
gos Glac Antal főispán urhoz, mint a kijelölt
választmány elnökéhez címezve, a polgármesteri
hivatalhoz (városház I. em. 4. sz.) a folyó évi
május hó 8 ik napjának d. u. 5 órájáig annál
is inkább benyújtandók, mivel a később beadott
vagy nem kellően felszerelt pályázati kérvények
figyelembe nem vétetnek.

Nagyvárad, 1909. április hó 15-én.

Rimler Károly,
polgármester.**Nagyvárad****Hitelbank****Részvénytársaság**

Alaptőke 600000 korona

Lebonyolít a bankszakmába vágó
mindennemű ügyet.Elfogad: betéteket könyvecskékre
és folyósámlára.

Leszámitol váltókat.

Hiteit nyújt értékpapírokra.

Kölcsönöket engedélyez kedvező
feltételek mellett, különböző időtar-
tamra ház- és földbirtokra kamatos és
törlesztéses alapon.Két
jó házból való fiu

tanulónak fizetéssel

felvétetik

a Szent László nyomdában.

Hirdetések

felvétetnek

a kiadóhivatalban.

**A Biharmegyei
Takarékpenztár**

zálogháza

május hó 5-én

árverést tart.

Kéretnek a felek zálogjegyeik rendezésére.

Bartos H. és Tsa

Rákóczi-ut.

A tulajdonos halála miatt
az összes áruk potom-
áron lesznek elárúsítva.

!! Berendezés eladó !!

Helyiség szerződéssel együtt azonnal kladó.

Alapított 1889-ben.

Alapított 1889-ben.

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a.

TELEFON 180.

TELEFON 180

A tisztaság kedvelők szives figyel-
mébe ajánlom »Emke« parquette és padló
fénymázam, kerti butor festékeim minden-
féle színben brundinom, butor, réz és
ezüst tisztító szereim és cipőcrémem.
Vevőimet 20 év óta elismert pontos ki-
szolgálásban és olcsó árban részesítem.

!! Kérem címemre ügyelni. !!

Egy szép ujonnan épített villa

eladó.

Értekezni lehet a

Belvárosi Takarékp.-nál (Rákóczi-ut.)

MAGYAR BANK

részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota.

Üzletfeleink érdekében egy nagyobb fővárosi
jelzálogbankkal állandó összeköttetésbe lépven,
abban a helyzetben vagyunk, hogy**nagyvárad** házakra,továbbá Biharmegyében levő földbirtokokra
kedvező feltételek mellett

10, 20, 25, 40 vagy 50 éves

törlesztéses kölcsönöket
adhatunk.Már bekebelezett 6 százalékos vagy ezt meg-
hala ó kamatozású kölcsönöket**olcsóbb kamatu**törlesztéses kölcsönre bélyeg- és illetékmentesen
átválttatunk.Mindennemű felvilágosítással intézetünk jel-
zálog osztálya készségesen szolgál.

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtalant!

Ára 80 fillér.

Kapható az »ARANYSAS« gyógyszertárban
Nagyvárad, Szent László-tér.

Legbiztosabb és legmegbízhatóbb nyaraltatás !!

A nagyérdemű közönség b. figyelmébe ajánlom, hogy szörmeáruikat, téli öltönyöket, függönyöket, szőnyegetek stb. nyaraltatás végett csakis szakmabeli egyéneknek méltóztassanak elhelyezni, hol kívánatra bármikor felmutatható legyen, a nyaralások tisztán kezelve, gondozva és kijavítva annak idején haza szállítatom. A raktárom s üzletem a károk ellen biztosítva van, azért kérem a nagyérdemű közönség szives bizalmát.

Tisztelettel

ZIMÁNYI ANDRÁS
szücs mester.

Színház-u. 4. sz. Dr. Adorján Emil-ház.

:: Impregnált ::

gazdasági magvak

a m. kir. vetőmagvizsgáló állomás ólomzárjával ellátva minden zsák. Legmagasabb csira képesség és aranka mentességről szavatolunk.

Mauthner-féle

Vetemény magvak.

Virág magvak, — pázsit mag

Mezei János és Társánál

Nagyvárad, Szt. László-tér.

:: Nagyvárad Takarékpénztár épület. ::

Telephon: 249. szám.

TÖRLESZTÉSES JELZÁLOGKÖLCÖSÖNÖKET

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre

féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozású kölcsönöket konvertál a
Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéréseknél telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv beküldése szükségeltetik.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 4.50 kor. 100 gyertyásé 7 kor. 50 fill.

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképek és z-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat

megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. léőről 12 léőrig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszereelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Félix gyógyfürdő.

■ Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett. ■

Európa leggazdagabb forró kénes hőforrás, víz hőfoka 50° Celsius. Gyógyjavallat fürdő alakjában, csusz (reuma) és köszvény ellen. Női betegségeknek, idült méh és petefészkek gyulladások, méh-hurut, medencebeli sejtiszóvetlob és izzadmányoknál. Ivógyógymód alakjában, idült gyomorbántalmaknál, mákacs székrekedésnél, máj és epehólyag betegségeknek, sárgaság és epeköveknek, meglepő gyógyhatás. Tükör, kád, mór, szénsav és **Izap** fürdők.

1908 évben 8600 állandó fürdővendég.

Állandó fürdőorvos, állandó gyógytár, 250 kényelmes lakó szoba, kitünő vendéglők, jutányos étlap árak, állandó elsőrendű cigány zene, vasárnaponként katonazene, tennis pálya, gondozott sétautak 200 holdas park. Május 1-től 16 vonat közlekedik naponta. Posta, távirda, interurban telefon.

Curtaxe és zenedij nincs! — Prospektust küld az igazgatóság!